

Komparativna filozofija i metodološko pristajanje na pluralizam

Comparative Philosophy and Method: Contemporary Practices and Future Possibilities (Komparativna filozofija i metoda: Savremene prakse i buduće mogućnosti) (eds) Steven Burik, Robert Smid & Ralph Weber, Bloomsbury Publishing: London-New York-Oxford-New Delhi-Sydney, 2022, str. 280

Knjiga priređivača Stevena Burika sa Singapore Management University iz Singapura, Roberta Smida sa Curry Collegea, USA, Ralpa Webera sa European Global Studies, University of Basel, Švicarska, koji su ponudili važne revizije komparativnog filozofskog metoda, zagovarajući pluralizam u metodologiji komparativne filozofije, uz ostalih deset suradnika iz raznolikih filozofskih i kulturoloških tradicija u ovoj kolekciji eseja, osporava miopijska razumijevanja komparativnog metoda nudeći kroz svako poglavlje održivu metodološku perspektivu, ujedno demonstrirajući kompleksnost, vrijednost i mnogostruku narav ovakovrsnog komparativnog pristupa. Ova knjiga predstavlja vrijedan priručnik komparativne metodologije koju su pisali istaknuti filozofi-komparativisti o metodološkom pluralizmu i metodološkom pristajanju na pluralizam. Reklamno prikazivanje sadržaja i uvodnika dostupno na: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9781350155039_A42937760/preview-9781350155039_A42937760.pdf, dok je popis sličnih knjiga i članaka dostupan na: <https://philpapers.org/rec/BURCPA-9>.

U najkraćem, priređivači kroz surađivačku konverzaciju sa ostalim suradnicima podupiru i potiču stajalište da svatko tko se bavi interkulturalnom i transkulturalnom filozofijom treba prihvatiti i deskriptivni i preskriptivni pluralizam filozofskih metodologija koji je nužan za kontinuirani razvitak ovog područja.

U prvom “konstelaciji” pod nazivom “Neophodni uslovi” (Necessary Conditions), Robert Neville, Jaap van Brakel i Lin Ma nude opšte i detaljne okvire za vrste pretpostavki koje su potrebne da bi bilo koje komparativno filozofsko istraživanje teklo plodonosno (refleksije o metodama komparativne filozofije i nužnim preduvjetima prakticanja komparativne filozofije). Uz ovo,

* Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.
nevad.kahteran@ff.unsa.ba

ovaj nacrt, iako također priznaje da nikada ne može postojati “jedno jedino ispravno tumačenje” bilo kojeg pojedinačnog teksta, a kamoli čitavih tradicija.

U drugoj “konstelaciji”, pod naslovom “Generalizacija i esencijalizacija” (Generalization and Essentialization), Roger Ames i François Jullien na različite načine insistiraju na tome da, iako esencijalizam koji je mučio prethodne ere filozofije općenito, a posebno komparativnu filozofiju, treba odbaciti, generalizacije su i dalje fundamentalno neophodne za kristalizaciju najvažnijih načina na koje se tradicije razlikuju jedna od druge.

U trećoj “konstelaciji”, riječ je prevođenju kao metodi, odnosno mišljenju uz sami tekst, tj. zašto ne možemo razumjeti tekstove bez filozofske refleksije i zašto ne možemo filozofirati (Suleymane Bachir Diagne i Elisa Freschi).

U četvrtoj “konstelaciji” se kazuje o postkolonijalizmu i globalizaciji kroz tekstove Gabriela Soldatenka o refleksijama za komparativni metod iz latino-američke filozofske perspektive, potom Jonardona Ganerija o tomu zašto filozofija treba sanskrit, sada više no ikada, te Arindam Chakrabartija i Ralpa Webera o globalnoj post-komparativnoj filozofiji kao pravoj filozofiji, a o čemu sam se imao prigodu izravno porazgovarati sa kolegom Weberom u intervjuu koji je nedavno tiskan u *Asian Studies* u Ljubljani.

U petoj “konstelaciji” o pluralnosti, neutralnosti i metodi uvršteni su tekstovi Roberta Smida o ukroćavanju usporedbe: metodološkoj miopaciji, pluralnosti i kreativnosti, potom Stevena Burika o komparativnoj filozofiji bez metode: molbi za minimalna ograničenja, te Jonathana O. Chimakonama i Amara E. Chimakonama o dva problema komparativne filozofije: zašto je konverzacijsko razmišljanje stvarna metodološka opcija.

Dakako, uz epilog samih priređivača, bilješke o suradnicima koje su relegirane na kraj i index. U međuvremenu, komparativna filozofija je postala sve više institucionalizirana u časopisima, monografskim serijalima (čak je naš FF UNSA još 2009. izdao moju knjigu *Komparativna filozofija* kao fakultetsko izdanje), potom studijskim programima koji otad naovamo traju i dan-danas i pohađaju ih studenti sa više naših departmana, a ne samo sa matičnog Odsjeka za filozofiju i ovo je vrijedno potcrtavanje na ovom mjestu.

Srazložno tomu, pomanjkanje metodološkog konsenzusa je nagnalo priređivače da prirede kolekciju eseja koje smo pobrojali iznad, a napose s obzirom na diverzitet živih metodoloških opcija u komparativnoj filozofiji. Ova kolekcija eseja nudi raznolik set metodoloških razmatranja za komparativnu filozofiju uz primaran naglasak na raznolikim perspektivama o komparativnoj metodi u filozofiji, te da sami čitatelji, novopridošli ili iskusni već trenirani filozofi-komparativisti, udioništvuju u metodološkom meta-stupnju razmišljanja o komparativnoj filozofiji u godinama koje su pred nama.

Konačno, knjiga je ujedno izvanredan priručnik o metodološkim pitanjima u komparativnoj filozofiji – bez inzistiranja na tomu da su iscrpljena sva metodološka prijeporna pitanja ovim sveskom. Štoviše, za priređivače vodeći princip u pisanju ovog priručnika bio je prioretiziranje diverziteta metodoloških perspektiva, uključujući i diverzitet filozofskih tradicija iz kojih su nastale, a što je posvjedočeno i raznolikim backgroundima samih suradnika na izradi ovog sveska. U dostatnoj mjeri knjiga je udovoljila ovakovrsnim ciljevima i nastojanjima priređivača i suradnika i napose raduje činjenica da je i ovaj prikaz dio naše surađivačke koverzacija koja, sa nekima od iznad irijekom pobrojanih traje, skoro četvrt stoljeća – uz radosna pogledanja unaprijed na mogućnost da potaknemo naše ovdašnje istraživače na moguće prinose u metodološkim studijama i neizostavnom pristajanju na prijeko potrebiti metodološki pluralizam *kao condicio sine qua non* (plural: *condiciones sine quibus non*).